

Người ta tính toán rằng khối lượng thương mại điện tử (TMĐT) sẽ tăng gấp mười lần vào năm 2000 và sẽ tăng trưởng mạnh mẽ hơn nữa vào các năm sau đó. Ngày nay, đã có một sự thừa nhận rộng rãi rằng TMĐT sẽ là một trong những sự bùng nổ kinh tế chủ yếu nhất của thế kỷ 21. Chính TMĐT sẽ tạo ra những thay đổi to lớn và cơ bản về cơ cấu kinh tế của các nước phát triển, đẩy nhanh tiến trình toàn cầu hóa, khuyến khích gỡ bỏ các hàng rào thương mại và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và việc làm cho người lao động.

Xét trên giác độ thuế, tiềm năng phát triển của hình thức thương mại này sẽ là nguyên nhân làm "đau đầu" các nhà quản lý thu thuế của mỗi quốc gia bởi lẽ họ sẽ phải đương đầu với những khó khăn khi phải hình thành và xây dựng các căn cứ cho công tác thu thuế, cũng như các yêu cầu về việc chấp hành luật thuế để đưa được các hoạt động TMĐT vào hệ thống kiểm soát tương ứng.

Đe dọa nghiêm trọng nhất đối với cơ sở tính thuế thu nhập doanh nghiệp là các công ty đa quốc gia (MNC) sẽ lợi dụng loại hình kinh doanh này để điều chỉnh giá chuyển nhượng. Có thể khẳng định rằng, trong nhiều năm tới, nguyên tắc giá thị trường song phẳng đang được áp dụng vẫn sẽ là một cơ sở quan trọng của các cơ quan thuế để xác định giá chuyển nhượng. Các nhà quản lý thuế phải đảm bảo luôn yêu cầu giá trị thực cho người tiêu dùng, và cho công ty mà một bộ phận sản phẩm của nó tham gia vào giao dịch TMĐT. Việc xác định giá thị trường song phẳng cho các bộ phận cấu thành trong một giao dịch TMĐT khi mà trong thực tế có rất ít các thị trường

riêng biệt cho các bộ phận cấu thành này sẽ đòi hỏi sự nghiên cứu đáng kể của cơ quan thuế về bản chất của TMĐT. Để thực hiện nhiệm vụ này, phải nghiên cứu kỹ lưỡng việc xác định giá cả của bản thân người nộp thuế và thực hiện các phân tích, so sánh giữa các ngành công nghiệp một cách cẩn trọng.

1. Các lợi ích nếu có luật pháp quy định việc xác định giá thị trường tại Việt Nam

Theo Thông tư 13/2001/TT-BTC ngày 08.03.2001 của Bộ Tài chính có 3 biện pháp xác định giá thị trường:

- Phương pháp so sánh giá thị trường tự do.
- Phương pháp sử dụng giá bán ra để xác định giá mua vào
- Phương pháp sử dụng giá thanh toán toàn bộ để xác định lợi tức chịu thuế.

Trường hợp phát hiện những bất

kiểm toán tư vấn nước ngoài, thì các quy định của Bộ Tài chính chỉ mới là một phương tiện bảo hộ nguồn thu về thuế: "Ngày càng có nhiều doanh nghiệp có vốn ĐTNN theo đuổi các phương thức làm giảm số thuế phải trả bằng cách thiết lập các giá của nghiệp vụ chuyển nhượng thoát ly với giá thị trường. Cơ quan thuế Việt Nam đang triển khai các biện pháp để bảo vệ NSNN tránh khỏi các lợi dụng có tính chất tiềm tàng nói trên. Các quy tắc chống chuyển giá, do đó không được xem xét như là một sự thừa nhận về mặt pháp lý chống lại việc các doanh nghiệp FDI tham gia vào các nghiệp vụ chuyển nhượng khác nhau, mà đúng hơn là một phương tiện bảo hộ nguồn thu thuế" (Stuart Cioccarelli và Lâm Vũ Thao, 1998).

Vì vậy, các quy định về xác định giá thị trường, theo luật thuế, cần đưa

CẦN QUY ĐỊNH KÊ KHAI ĐỂ XÁC ĐỊNH GIÁ THỊ TRƯỜNG THEO LUẬT THUẾ

Thạc sĩ PHAN HIỂN MINH

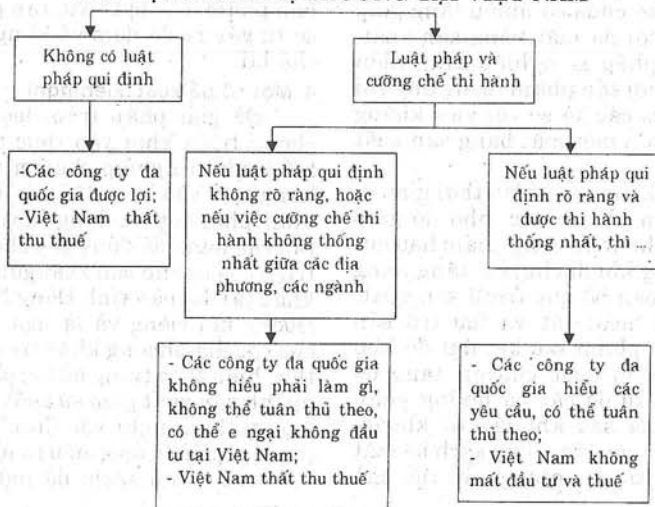
hợp lý về giá nhưng chưa có điều kiện áp dụng các biện pháp trên, cơ quan thuế cần thông báo để doanh nghiệp xuất trình các chứng từ có liên quan và yêu cầu doanh nghiệp cam đoan bằng văn bản tính hợp pháp của các chứng từ đã cung cấp.

Theo nhận xét của chuyên gia

ra các quy tắc và cần hướng dẫn rõ ràng để doanh nghiệp có thể hiểu và làm theo.

Việc xác định giá thị trường không phải là "một môn khoa học chính xác" nên việc tuân thủ chỉ có thể thực hiện được khi các quy tắc rõ ràng và được áp dụng thống nhất.

CÁC LỢI ÍCH NẾU CÓ LUẬT PHÁP QUY ĐỊNH XÁC ĐỊNH GIÁ THỊ TRƯỜNG TẠI VIỆT NAM

2. Phân biệt tránh thuế (tax avoidance) và trốn thuế (tax evasion):

a. Tránh thuế xảy ra khi đối tượng chịu thuế làm giảm nghĩa vụ nộp thuế bằng cách lợi dụng các sơ hở trong luật thuế. Để đối phó sự tránh thuế Nhà nước cần sửa đổi các phần cụ thể của luật thuế bị lạm dụng.

b. Trốn thuế là hành vi phạm pháp: Để đối phó với sự trốn thuế, cần áp dụng phương pháp "tự khai, tự nộp, tự chịu trách nhiệm về số liệu kê khai". Không phải tờ khai quyết toán nào cũng được kiểm soát; tuy nhiên, có những trường hợp có thể được kiểm tra tỉ mỉ, và nếu có sự khai man trốn thuế, phải có hình phạt nặng nề và công bố trên các phương tiện thông tin đại chúng để răn đe những người có dự định trốn thuế. Việc này, khuyến khích đối tượng nộp thuế tuân thủ luật pháp vì họ sợ rằng hồ sơ kê khai của họ có khả năng bị kiểm tra.

Do đó cần quy định kê khai về:

+ Các mối quan hệ của các doanh nghiệp được coi là liên kết. Theo Thông tư 13/2001/TT-BTC ngày 8.3.2001 của Bộ Tài chính hướng dẫn về thuế đối với doanh nghiệp FDI thì doanh nghiệp được coi là liên kết trong các trường hợp sau đây:

(i). Doanh nghiệp tham gia trực tiếp hoặc gián tiếp vào việc điều hành, kiểm soát hoặc góp vốn pháp định hoặc vốn cổ phần vào doanh nghiệp khác.

(ii). Doanh nghiệp cùng chịu sự điều hành, kiểm soát trực tiếp hay gián tiếp của một doanh nghiệp khác hoặc hai doanh nghiệp cùng có một doanh nghiệp khác tham gia.

+ Hợp đồng giao dịch, mua bán không theo giá thị trường theo thông tư 13/2001/TT-BTC ngày 8.3.2001 của Bộ Tài chính là các hợp đồng giao dịch, mua bán bị ảnh hưởng bởi các quan hệ thương mại không bình thường như giao dịch giữa các doanh nghiệp liên kết mà trong đó các doanh nghiệp này bị ràng buộc với nhau bởi những điều kiện được đưa ra hoặc áp đặt khác với những điều kiện được đưa ra giữa các doanh nghiệp độc lập.

+ Chỉ tiêu các giao dịch với doanh nghiệp liên kết để xác định giá thị trường.

Ở bài viết này, tác giả xin đề xuất nội dung các chỉ tiêu kê khai về giao dịch với doanh nghiệp liên kết để xác định giá thị trường.

3. Nội dung kê khai đối với doanh nghiệp liên kết phải lập và nộp cho cơ quan thuế theo luật thuế thu nhập doanh nghiệp (cuối niên độ kế toán).

Hàng năm ngoài các báo cáo theo quy định, doanh nghiệp được xác định là doanh nghiệp liên kết phải nộp cho cơ quan thuế báo cáo theo nội

dung sau đây:

của các công ty đa quốc gia. Vì vậy luật pháp về thuế cần qui định kê

(1) Từ 1a --> 1d, ghi giá trị mua/chi phí vào cột A và doanh thu/doanh số bán vào cột B cho các giao dịch đối với các doanh nghiệp liên kết. Đối với điểm 1e và 1f, ghi vào cột A số đầu kỳ và cột B số cuối kỳ đối với các khoản vay có lãi và không lãi với các doanh nghiệp liên kết.

	Cột A Mua/Chi phí	Cột B Bán/Doanh thu
a. Tài sản hữu hình:	Hàng hóa mua bán và nguyên, vật liệu	
	Các tài sản hữu hình khác	
b. Bản quyền, thuê và tài sản vô hình:	Bản quyền	
	Thuê khác với bản quyền	
	Tất cả các tài sản vô hình khác	
c. Dịch vụ, ...	Quản lý, tài chính quản trị, tiếp thị, đào tạo, ...	
	Kỹ thuật, xây dựng	
	Nghiên cứu và phát triển	
	Khác	
d. Khác	Lãi, chiết khấu	
	Bảo hiểm	
	Tất cả các khoản chi trả, chi phí bán hàng và doanh thu không được liệt kê ở nơi khác	
e. Tiền vay - có lãi	Đầu kỳ	Đầu kỳ
	Số vay	
	Số cho vay	
f. Tiền vay - không lãi	Đầu kỳ	Đầu kỳ
	Số vay	
	Số cho vay	

(2) a. Doanh nghiệp có nhận hoặc cung cấp cho các doanh nghiệp liên kết bất cứ hình thức phi tiền tệ nào cho việc thực hiện dịch vụ, chuyển giao tài sản (vô hình hoặc hữu hình), quy trình, quyền hoặc nghĩa vụ trong năm thu nhập? (Có/Không)

b. Doanh nghiệp có cung cấp cho các doanh nghiệp có liên kết bất cứ dịch vụ nào, chuyển giao tài sản (vô hình hoặc hữu hình), quy trình, quyền hoặc nghĩa vụ mà không nhận gì trong năm thu nhập? (Có/Không)

(3) Doanh nghiệp đã từng trực tiếp hoặc gián tiếp chuyển giao tài sản bao gồm tiền hoặc dịch vụ cho quỹ tài sản không thường trú nào không? (Có/Không)

(4) Doanh nghiệp có là người thụ hưởng của quỹ tài sản không thường trú tại bất cứ thời điểm nào trong năm thu nhập không? (Có/Không)

(5) Doanh nghiệp có tham gia, hoặc có quyền tham gia hoặc thu nhập, hoặc vốn tại quỹ tài sản không thường trú tại bất kỳ thời điểm nào trong năm không? (Có/Không)

Kết luận: Việc mở cửa thị trường, nhất là từ năm 2000 Chính phủ đã ban hành Nghị định 45/2000/NĐ/CP ngày 6.9.2000 qui định về văn phòng đại diện, chi nhánh của thương nhân nước ngoài và doanh nghiệp du lịch nước ngoài sẽ đặt Việt Nam trước nhiều thách thức trong vấn đề giám sát và kiểm tra các giao dịch quốc tế

khai xác định giá thị trường để bảo đảm thu ngân sách nhà nước, chống thất thu thuế và giảm thiểu bất bình đẳng đối với doanh nghiệp trong nước ■